

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РАННЬОЇ ДІАГНОСТИКИ

ТА ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ

підготовки бакалавра

спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка)

освітньо-професійної програми

Корекційна психопедагогіка та логопедія

Силабус вибіркової навчальної дисципліни «Актуальні питання ранньої діагностики та підтримки розвитку дитини» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка), за освітньою програмою Корекційна психопедагогіка та логопедія.

Розробник: Брушневська І.М., доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук

Силабус вибіркової навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, протокол № 1 від 30 серпня 2021р

Завідувач кафедри: Кузава І.Б

I. Опис навчальної дисципліни

«Актуальні питання ранньої діагностики та підтримки розвитку дитини»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	<u>Галузь знань</u> 01 Освіта / Педагогіка <u>Спеціальність</u> 016 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка) <u>Освітньо-професійна програма</u> Корекційна психопедагогіка та логопедія <u>Освітній рівень</u> бакалавр	Нормативна / <u>Вибіркова</u>
Кількість годин / кредитів <u>150 / 5</u>		Рік навчання <u>3</u>
		Семестр <u>6-ий</u>
		Лекції – <u>30 год</u> Практичні <u>24 год.</u>
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота <u>86 год.</u> Консультації <u>10 год.</u>
	Форма контролю: <u>залік</u>	
Мова навчання <u>українська</u>		

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові Брушневська Ірина Миколаївна

Науковий ступінь кандидат педагогічних наук

Вчене звання -

Посада доцент

Контактна інформація 0508762003, brush-ira@ukr.net

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Програма вивчення навчальної дисципліни «Актуальні питання ранньої діагностики та підтримки розвитку дитини» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Корекційна психопедагогіка та логопедія» підготовки бакалаврів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка).

Вивчення навчальної дисципліни «Актуальні питання ранньої діагностики та підтримки розвитку дитини» передбачає розв'язання низки

завдань професійної підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі спеціальної освіти відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, світових тенденцій та національного досвіду України, де передбачено різні форми організації освіти і соціалізації дітей.

Раннє втручання - це система комплексної міждисциплінарної (трансдисциплінарної) допомоги дітям з ризиком порушеного розвитку і дітям з обмеженими можливостями, від 0 до 4 років і їх сім'ям, в природних для них умовах, з метою максимальної реалізації їх потенціалу. Знання специфіки ранньої діагностики та підтримки розвитку дитини із порушеннями психофізичного розвитку, прикладних питань системи раннього втручання дасть можливість корекційному педагогу організувати діагностично-корекційний процес з опорою на принципи ранньої корекції і компенсації порушення, удосконалити корекційно-розвивальну роботу з дітьми раннього віку та їхніми сім'ями.

2. Пререквізити

Для освоєння освітнього компоненту використовують знання, вміння і навички, сформовані у ході вивчення дисциплін «Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта»», «Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини», «Теорія та історія корекційної педагогіки», «Вікова фізіологія з основами гігієни», «Анатомо-фізіологічні та клінічні основи інтелектуальних порушень», «Вікова, педагогічна та спеціальна психологія», навчальної волонтерської практики.

Освоєння даної дисципліни є необхідною основою для подальшого вивчення дисципліни «Логопсихологія», «Робота асистента вчителя (вихователя) закладу з інклюзивним та інтегрованим навчанням», «Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної та мовленнєвої діяльності», написання курсової роботи з логопедії, педагогічної практики в закладах освіти на посаді асистента вчителя-логопеда.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою освітнього компонента є набуття, систематизація та синтез знань стосовно проблематики надання ранньої допомоги дітям з обмеженими можливостями та їх сім'ям; формування наукового світогляду щодо психологічних чинників поведінки осіб з порушеннями психофізичного розвитку, вмінь самостійно проводити психодіагностичну і консультативну роботу з дітьми та їх сім'ями, зважено та відповідально підходити до вибору заходів для надання допомоги.

Завдання вивчення навчальної дисципліни - сформувати у здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

- ✓ систему наукових знань про моделі надання комплексної допомоги дітям з обмеженими можливостями та їх сім'ям;
- ✓ ознайомити з теорією дитячо-батьківських відносин, шляхами подолання кризи;
- ✓ ознайомити із процесом коучінгу сімей, які мають особливі освітні потреби.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Корекційна психопедагогіка та логопедія» у ході вивчення навчальної дисципліни «Актуальні питання ранньої діагностики та підтримки розвитку дитини» у студентів необхідно сформулювати **загальні і фахові (спеціальні) компетентності**, а саме:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. **ЗК-8.** Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-12. Здатність ефективно вирішувати завдання щодо збереження і зміцнення здоров'я (фізичного, психічного, соціального та духовного) як власного, так і оточуючих.

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-17. Здатність самостійно освоювати нові науково-педагогічні, корекційні, ергономічні та оздоровчі теорії та технології; забезпечувати фізичний розвиток, корекцію, реабілітацію і зміцнення здоров'я осіб з особливими освітніми потребами на засадах педагогічної інноватики.

Результати навчання за дисципліною

РН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН 18. Знати природу психічних явищ, ідентифікувати психологічні проблеми, розуміючи закономірності розвитку і функціонування психічних явищ в контексті вирішення професійних завдань у корекційній роботі з дітьми з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями.

4. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Прак тичні	Сам. роб.	Конс.	Бали
Тема 1. Моделі надання допомоги дітям з особливими освітніми потребами та їх сім'ям.	18	4	4	10		6
Тема 2. Супровід сім'ї.	14	2	2	8	2	4

Розвиваюча взаємодія.						
Тема 3. Міжнародна класифікація функціонування дітей і підлітків, як основа формування індивідуальних програм втручання.	16	4	2	10		4
Тема 4. Фактори навколишнього середовища. Природні для дитини умови. Формування партнерських відносин фахівців з сім'єю.	18	4	2	10	2	4
Тема 5. Дитячо - батьківські відносини. Життя родини, стосунки з оточенням.	14	2	4	8		6
Разом за модулем 1	80	16	14	46	4	24
Тема 6. Екокарта. Індивідуальний сімейний план. Підтримує оточення.	14	2	2	8	2	4
Тема 7. Реабілітаційний простір і інтегральні реабілітаційні технології	14	4	2	8		3
Тема 8. Компетентісний підхід. Корекційні програми або коучинг батьків. Залучення батьків до розробки індивідуальних програм.	14	2	2	8	2	3
Тема 9. Система розробки програм.	14	2	2	8	2	3
Тема 10. Оцінка ефективності програм втручання	14	4	2	8		3
Разом за модулем 2	70	14	10	40	6	16
Модульна контрольна робота 1						30
Модульна контрольна робота 2						30
Всього годин / Балів	150	30	24	86	10	100

5. Завдання для самостійного опрацювання.

1. Визначити існуючі моделі надання допомоги дітям з особливими освітніми потребами.
2. Основи прийняття професійних рішень фахівцями.
3. Розгорнутий аналіз відмінностей у поняттях «навичка» та «компетенція».
4. Профіль розвитку дитини, складений на основі міжнародної класифікації функціонування для дітей і підлітків.
5. Критерії формування реабілітаційної мети.
6. Критерії успішності реалізації індивідуальної реабілітаційної програми, індивідуальної освітньої програми.

7. Підготувати рекомендації для педагогів, які навчають дітей з особливими потребами, для оцінки ефективності індивідуальної освітньої програми.

8. Створити схему, загальний план, МКФ-ДП, вказати використані джерела (ресурси).

9. Створити схему взаємозв'язку чинників навколишнього середовища, ЕКОКАРТУ, обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

10. Проаналізуйте вплив психологічного стану батьків на розвиток дитини. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

11. Здійснити порівняльний аналіз 3 (медичної, соціальної та біопсихосоціальної) моделей надання допомоги дітям з особливими потребами. Заповнити порівняльну таблицю та вказати використані джерела (ресурси).

12. Систематизуйте алгоритм надання професійної допомоги. Створіть схему та вкажіть використані джерела (ресурси).

13. Здійснити порівняльний аналіз систем оцінки ефективності втручання.

6. Політика оцінювання

Оцінювання (усних повідомлень і практичних завдань із питань курсу, аналізу наукової й навчально-методичної літератури, самостійна й індивідуальна робота за темами, виконання тестових завдань і т. ін.) здійснюється з позицій дотримання академічної доброчесності, ґрунтоване на чинних нормативних документах.

Форми поточного контролю: практичні заняття, індивідуальні завдання.

Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота.

Форми підсумкового контролю: залік.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студента застосовуються такі методи:

— Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

— Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; звіт, реферат.

— Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

✓ своєчасність виконання навчальних завдань (дедлайн);

- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

Визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проєкту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) навчальної дисципліни (ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza/>).

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
3 бали	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
1 бал	Оцінюється робота студента, який недостатньо повно володіє навчальним матеріалом, необґрунтовано його викладає, частково розкриває зміст теоретичних запитань та практичних

	завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі істотні неточності та незначні помилки.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація, платформа Zoom, MOODLE, вебсервіс Google Classroom), семінари, практичні, пояснення, розповідь, бесіда.

- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- навчальні посібники;
- опорні конспекти лекцій;
- робоча навчальна програма, силабус дисципліни;
- презентації теоретичного матеріалу в Power Point
- контрольні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.

7. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік. У випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити рейтинг студент може дібрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, здати одну із тем або перездати якусь тему, написавши підсумковий тест тощо).

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 264 с.
2. Законодавство щодо впровадження системи раннього втручання в Україні, 2017. URL: <http://rvua.com.ua/laws/zakonodavstvo-shchodo-vprovadzhennya-sistemi-rannogo-vtruchannya-v-ukraini-61> (дата звернення: 17.09.2021).
3. Мамайчук И.И. Психологическая помощь детям с проблемами в развитии. СПб. : Речь, 2006. 224 с.
4. Миронова С.П. Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини раннього віку з психічними вадами як умова профілактики дезадаптації. *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка*, 2011. С. 316–321.
5. Моїсеєнко Р.О. Розвиток в Україні медико-соціальної допомоги дітям раннього віку з обмеженими можливостями здоров'я. *Міжнародний неврологічний журнал*. 2014. № 3. С. 166–168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnzh_2014_3_46 (дата звернення: 18.09.2021).
6. Пахомова Н.Г., Кононова М.М. Спеціальна психологія : навчальний посібник для студентів спеціальності 6.010105 «Корекційна освіта». ПНПУ ім. В.Г. Короленка. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2015. 357 с.
7. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору та слуху. Колектив авторів: Вавіна Л.С., Глушенко К.О., Засенко В.В., Софійчук С.О., Кобильченко В.В., Колупаєва А.А., Мерсіянова Г.М., Сухіна І.В., Таранченко О.М., Тарасун В.В. / за ред. Л.С. Вавіної К.: Науковий світ, 2009. 168 с.
8. Рагозіна В.В. Стратегії навчання і розвитку дитини раннього віку в документах ООН і їх реалізація в Україні. Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. *Психолого-педагогічні науки*. 2014. № 4. С. 205–209. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2014_4_41. (дата звернення: 17.09.2021).

9. Скрипка Н. Існуюча законодавча база з раннього втручання в Україні та поточна реформа. URL: <http://rvua.com.ua/media/412/a68b14492f7e5704f718f0a04c76eb90.pdf> (дата звернення: 17.09.2021).

10. Соломка О. М. Створення державної системи ранньої допомоги. Перспективи в розвитку спеціальної освіти. URL: <http://um.co.ua/8/8-3/8-32856.html> (дата звернення: 16.09.2021).

11. Синьов В.М. Психологія розумово відсталої дитини. К. : Знання, 2008. 359 с.

12. Специальная психология : учебное пособие / ред. Л.М. Шипицына. СанктПетербург: Речь, 2013. 252 с.

13. Формування політики раннього втручання : тренінговий модуль / Кол. авторів : Л. Ю. Байда, Є. Б. Павлова, О. Л. Іванова, Г. В. Кукуруза. К., 2017. 62 с.

14. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції: навч. Посібник. К. : Либідь, 2006. 264 с.